

kommer av at barnet er stilt overfor en uløselig situasjon, nemlig at barnet er avhengig av forelderen som en tilknytningsperson, samtidig som det er forelderen som representerer kilden til frykt og utrygghet.

Det må understrekes at et barn kan ha en desorganisert tilknytningsstil i forhold til ene foreldren, men ikke i forhold til den andre, og da er prognosen bedre.

Samspill foreldre-barn: Hva er godt nok?

Med dette som utgangspunkt kan mange foreldre bli bekymret for om de har påført barnet varige skader, fordi de kjenner seg igjen i at det har vært situasjoner hvor barna har vært skremt på grunn av foreldrene, eller at foreldrene har opplevd selv å være skremt i møte med det urolige barnet.

Da er det viktig å få sagt at alle foreldre kan oppleve å komme inn i slike uheldige situasjoner - men det viktige ligger i reparasjonen - at det gode forholdet mellom foreldre og barn blir gjenopprettet, og at det dermed ikke blir et mønster i relasjonen at barnet er skremt av sine omsorgsgivere.

I en artikkel om samspill mellom foreldre og barn setter Kari Kiléen fokus på hva som er "godt nok" samspill, hvilket samspill som er i en "risikosone" for å utvikle problemer, og hva som kjennetegner samspill mellom foreldre og barn som i realiteten er omsorgssvikt. Det anbefales bruk av Care Index som kartleggingsverktøy for å skille mellom disse formene for samspill.

- Les mer: [Hva er godt nok samspill mellom foreldre og barn?](#)

Hvor vanlig er en desorganisert tilknytningsstil hos barn og unge?

I NOU 2012:5 kommer det fram at det er en høy sammenheng mellom traumatisering og utvikling av desorganisert tilknytning. Psykolog Teija Anke skriver at det er et ganske sjeldent med et desorganisert tilknytningsmønster i normalpopulasjonen, hvor forekomsten er på 15%.

Derimot er denne tilknytningsformen vanlig i risikogrupper og kliniske populasjoner, hvor forekomsten skal være på 70–80% (2). Ifølge NOU 2012:5 er det gjort studier som viser en forekomst av desorganisert tilknytning på 80% hos barn som har opplevd vold og seksuelle overgrep hos sine egne omsorgspersoner.

Dersom disse tallene er riktige vil det med andre ord være svært vanlig og utbredt med desorganisert tilknytningsstil hos barn som har vært utsatt for omsorgssvikt i sine tidlige barneår, og problematikken er da også utbredt blant annet hos forsterbarn som har fått seg en ny omsorgsbasis etter initiativ fra barnevernet.

Symptomer på desorganisert tilknytning hos barn

Psykolog Teija Anke skriver:

- Ved desorganisert tilknytningsmønster kan barnet vise både unngåelsesatferd og **ambivalens**. Det har særegne symptomer for eksempel i form av å «fryse» bevegelser, utføre **stereotype** bevegelser, utføre motsetningsfylte handlinger, bli stirrende og kontaktfjern.

Atferdsproblemer og **dissosiative symptomer** er vanlige, og det er påvist sammenhenger med dårligere stressregulering, i form av forhøyet kortisolnivå under og etter stress, hos barn med desorganisert tilknytning.

Det sentrale dramaet hos et barn med desorganisert tilknytning er en gjennomgripende mistillit hos barnet på at det vil få hjelp, støtte, oppmerksomhet og kjærlighet fra sine omsorgspersoner. Basert på denne dype mistilliten kan barnet vise en lang rekke atferder som kan være vanskelige å forstå ved første øyekast.

- Les mer: Viktig å skille mellom autisme og tilknytningsforstyrrelse

En grunnleggende mistillit til å få sine behov dekket

NOU 2012:5 skriver om barna med desorganisert tilknytning:

- Barnet får en indre «arbeidsmodell», som går ut på at en bør passe seg for å ikke komme andre mennesker for nært da dette kan være farlig. Barnet, og etter hvert den voksne, får på denne måten lett vansker med nærhet og avstand til andre mennesker, og vil oppleve at det stadig kommer i et dilemma mellom å nærme seg andre, eller holde avstand. Hver gang en nærmer seg får en angst og vil fjerne seg, mens når en fjerner seg, kommer følelsen av ensomhet og en nærmer seg igjen.

Resultatet blir en ofte desorganisert og kaotisk væremåte hos barnet, som blir særlig tydelig når barnet utsettes for stress, usikkerhet og angst.

Film: Å forstå desorganisert tilknytningsstil

- Les mer: Tilknytning og tilknytningsvansker. Råd for foreldre, lærere og barnehageansatte (3)

Bekymret for barnet, men når ikke inn

Psykolog Teija Anke nevner "Hanna" som eksempel på et barn med desorganisert tilknytning, en tre år gammel jente som ble flyttet i fosterhjem etter å ha vært utsatt for omsorgssvikt i sin biologiske familie:

- Hanna var meget sårbar og labil i sin fungering; små motganger og påkjenninger kunne utløse sterke og uforståelige reaksjoner, samtidig som hun ikke tok imot trøst og omsorg fra fosterforeldrene. De opplevde henne som «ensom». Hanna var lite opptatt av å dele opplevelser eller samspill med de andre i familien. Fosterforeldrene følte at Hanna i mange av sine uttrykk og handlinger var uforståelig for dem, og de var i tvil om hvor mye de betydde for henne og hvordan de kunne hjelpe henne videre.

Denne opplevelsen som fosterforeldrene hadde overfor "Hanna", er en vanlig erfaring i møte med de desorganiserte barna: Man er bekymret, man tilbyr trøst, men den tas ikke imot. Man føler atferden til barna som vanskelig å forstå, og det brer om seg en maktesløshet og fortvilelse om "hvordan vi skal nå inn."

Den desorganiserte tilknytningsstilen aktiveres under stress eller engstelse

En sentral nøkkel til forståelsen av disse barna er å huske på at barns tilknytningsmønster kommer til syne og blir aktivert når barnet opplever utrygghet, engstelse og stress. Det vil si at det er først når barnet opplever negative følelser, at dets

desorganiserte tilknytningsmønster for alvor kommer til syne.

Barna med desorganisert tilknytning vil da ikke være i stand til å gi uttrykk for sine vanskelige følelser, eller å søke trøst og støtte på en forståelig måte, men vil snarere kunne opptre med en forvirrende og motsetningsfylt atferd - en atferd som gir lite mening nettopp fordi den er desorganisert og kaotisk.

Her skal man huske på at mange av disse barna har erfaring med at det å ha behov for trøst og hjelp fra voksne har vært en umulig og uløselig situasjon, fordi nettopp de voksne har vært en viktig kilde til utryggheten og angsten, og derav har barnet utviklet strategier som henger svært dårlig sammen når barnet på ulike måter trenger hjelp.

Film: RVTS: Psykologiske traumer og hjernens utvikling

Hva hjelper barna med desorganisert tilknytningsstil til å bli trygge?

En individuell vurdering av det enkelte barnet som viser desorganisert tilknytningsmønster er viktig, og hvor det vektlegges å få etablert en generell omsorgssituasjon rundt barnet som er forsvarlig.

En rolig, omsorgsfull forutsigbarhet fra de primære omsorgsgiverne rundt barnet er hele fundamentet for å hjelpe barnet til å bryte ut av det utrygge og desorganiserte tilknytningsmønsteret. Her vil både barnets nærmeste foresatte, lærere, og ansatte i barnehage være å regne som omsorgsgivere, og det er i det relasjonelle samspillet mellom barnet og disse personene at barnet kan gjenoppbygge tillit til verden, og lære seg nye måter å forholde seg på.

For alle disse omsorgspersonene blir det viktige spørsmålet: «Hva skal til for at dette barnet, med sin historie, skal oppleve seg trygg i denne relasjonen?»

Viktige tiltak kan da være:

- Når barnet opplever følelsesmessig kaos og mister kontrollen over seg selv, må de voksne rundt barnet trene opp sine evner til å framstå som trygge, rolige, og å hjelpe barnet på en forutsigbar måte til å gjenvinne roen.
- Prinsippet fra Circle of Security (COS) er at de voksne alltid skal være "større, sterkere, klokere og god" i møte med barna, og kompetanseheving med COS kan være nyttig både med tanke på foreldre, lærere og ansatte i barnehage.
- Det kan ikke godtas at barnet skal måtte forholde seg til omsorgspersoner som selv blir følelsesmessige kaotiske, forvirrende eller truende når barnet viser desorganisert atferd. Dette gjelder både hjemme, i skole eller i barnehagen. Da blir det viktig å ruste de voksne opp til å møte barnet med ro og omsorg - selv når barnet viser kaotisk og desorganisert atferd.
- Det er et meget viktig poeng å opprettholde omsorgsgivende og trøstende atferd, selv om det later til at barnet ikke ønsker eller trenger det.

Å få dette til i praksis kan være krevende, og det vil ofte være behov å søke profesjonell hjelp for å styrke omsorgspersonene rundt det desorganiserte barnet. Og så man huske: Det tar tid å forandre tilknytningsmønstre - men dersom man klarer å stå i det å gi rolig, omsorgsfull forutsigbarhet fra de primære omsorgsgiverne rundt barnet, så er det dette som kan forandre barnets utvikling i positiv retning.

Les mer om desorganisert tilknytning og generelt om tilknytning:

- Tilknytning om omsorg for barn under tre år når foreldre går fra hverandre
- Kompleks traumatisering hos barn: En utviklingspsykologisk forståelse
- Forklaringer på individuelle forskjeller i tilknytningsmønstre hos barn og voksne
- Tidlig mor-barn-samspill i norske familier

Kilder:

1. Bedre beskyttelse av barns utvikling. NOU 2012:5.
2. Tilknytning mellom forsterbarn og forsterforeldre. Tidsskrift for norsk psykologforening
3. Tilknytning og tilknytningsvansker. Råd for foreldre, lærere og barnehageansatte. [Hjelptilhjelp.no](http://www.hjelptilhjelp.no)

0 Kommentarer
Hjelptilhjelp.no
 Logg inn ▾

Beste først ▾
Del Favoritt ★

Vær den første til å kommentere.

OGSÅ PÅ HJELPTILHJELP.NO

Trodde alt ville bli bedre om han tok livet sitt - Hjelp til hjelp

Én kommentar • for en måned siden

DocTor

— Sier takk for hjelpen man fikk,men den er bare for å holde ut til neste gang... ...

ADHD og meg. En film om barns opplevelse av å ha ADHD - ...

Én kommentar • for 23 dager siden

Xhabbo

— The question that wasn't asked here and that is seldom asked at all, is: what if ...

HVA ER DETTE?

Enklere å lete etter psykisk hjelp - Hjelp til hjelp

Én kommentar • for en måned siden

Hjelptilhjelp

— Hei! Kan ellers nevne at du finner svar på ofte stilte spørsmål på denne siden: ...

Få personer med ADHD-diagnose fullfører utdanningen - Hjelp til ...

Én kommentar • for 24 dager siden

Bjørn Hamstad Fuglum

— Pessimistiske tall, men til gjengjeld omfatter disse tallene bare ...

Abonnér
 Legg Disqus til på din nettside
 Personvern

[back to top](#)